

Kirkehøjskolen 21. januar 2023. Jens Chr. Grøndahl: Min svage tro. Strib sognegård

Velkomst ved Hanne Drejer: Jens Christian Grøndahl er en produktiv og meget læst forfatter. Indstillet til Politikens Litteraturpris. Inviteret p.a. "Min svage tro" hvor han bl.a. skriver: *Jeg kommer aldrig til at godtage, at Kristus genopstod og for til himmels, men jeg vil gerne høre historien igen, næste gang jeg skal tage afsked med et menneske, jeg har holdt af.*

Overdrivelse fremmer forståelsen – og det kunne jeres fremmøde tyde på. Da jeg læste overskriften, tænkte jeg, at der skal krasse midler til at lokke folk ud: "Fra ateist til menighedsrådsformand."

Jeg er allerede bange for at skuffe jer, med den dramatiske overskrift.

Jeg er blevet formand for menighedsrådet. Det er af nyere dato, at jeg er havnet i den suppedas. Det har aldrig været rigtigt, at kalde mig ateist. Jeg har aldrig syntes, at det var præcist, at kalde mig ateist. Det burde det jo være, da jeg har brugt hovedparten af mit liv på afstand fra kirken. Der var noget der hed a-ghostiker. Det er jo en fej retrætemanøvre. Ateist kunne jeg ikke kalde mig.

Det har noget at gøre med TRO.

Det har foresvævet mig, at atiesme også er en form for tro. Skråsikker. Fordi man tror, at tro handler om at være sikker. At være usikker. A-ghostiker.

Jeg foretrækker at sige, at jeg ikke véd noget.

Når jeg møder andre med tro, er de også usikre.

Det er derfor ikke en omvendelseshistorie, jeg har at fortælle.

Ligesom Paulus – blev slået af hesten på vejen til Damaskus.

Jeg er ikke omvendt.

Jeg er ikke blevet ramt.

Jeg har ikke oplevet et vendepunkt.

Men en proces, der har været hele livet, og vil være livet ud.

Knyttet til det mest initme: mine nærmeste relationer.

Bogen ("Min svage tro") er en familiehistorie.

Den historie jeg havde at fortælle, var inderligt forbundet med min familie og med mit forhold med dem.

Jeg havde ikke regnet med at skrive bogen om min svage tro. Men jeg ved det jo sjældent i forvejen.

Her i bogen ("Min svage tro") handler det om ikke at vide. – Jeg vil gerne dele min ikke-viden, min søgen, det at jeg gerne vil finde ord for det.

Mine bøger er en overraskelse for mig selv – og måske dermed også for andre.

Jeg blev inviteret af forlaget EKSISTENSEN. De har en lille serie: "Kristendommen ifølge..."

Jeg ville ikke.

Jeg tænkte: Hvor meget ved du om kristendommen?

Kristendommen har mere at sige om mig, end jeg har om den.

Gennem min opvækst er det sådan, at mine knap bevidste tanker er indføjjet i kristendommens liv i Danmark.

En tro, der kommer så langt væk herfra.

Kristendommen er gået i en osmotisk forbindelse med Danmark.

Kristendommen er en del af vores landskab.

En kirke der vokser op i landskabet. Vi er kristne uden at spørge os selv om vi tror.

Uanset hvor mange eller få der kommer i kirke, er Kristendommen en succes.

Udgangspunktet må ikke være prætentivt, fordi Kristendommen ved mere om mig end jeg om den.

Jeg måtte gøre noget: Mine andre bøger trækker på mit eget liv og erfaringer.

Og man bruger noget man har set hos andre. Det er lige meget – bare det er godt for bogen, og det der betyder noget er sproget. At få sproget til at lukke sig op, så det både bliver personligt og rækker ud, så det kan deles med andre.

Jeg kan sidde for mig selv og skrive om mennesker, der aldrig har eksisteret – og hvis jeg er heldig kan de komme til at leve for andre, der også sidder alene. Og de kan genkende noget. Det er magien ved det fortællende sprog. Det løfter os ud af os selv.

Derfor har jeg aldrig brudt mig om tanken om at skrive om mig selv.

Autofiktion kaldes det.

Bagved ligger tanken: Man kender sig selv, og det er det eneste, jeg kender.

En tænkning der tænker i forskelle og ikke i fællesskaber.

Jeg måtte i denne bog holde mig streng til mine helt egne erfaringer.

Undgå at puste mig op.

Derfor er det blevet en familiehistorie.

Min farmor er det første menneske, om hvem jeg var mig bevidst, at hun var troende, kristen.

Hun ville hellere interessere sig for andre.

Der havde været et billede i avisen af en morder, der blev ført til retsbygningen. Alle sagde: Man kan se, at han er en farlig psykopat. Min farmor sagde: Ja, men han har et pænt hår.

Hun interesserede sig for andre. Levede under små kår.

Selvom hun aldrig talte om sig selv, var jeg klar over, at hun havde et indre liv.

Der var mange ting jeg først fandt ud af senere hen.

Det må være hende, der har lært mig fadervor.

Vi er tilbage i 60'erne i en forstad til KBH. Optimisme efter 2. verdens krig. Et mantra var: Aldrig mere fattig. Aldrig mere mangle. Livet blev friere og bedre.

Ikke kun de materiale vilkår blev bedre – der var også tale om social frigørelse og opstigning.

Man kunne komme op i samfundet og folde friheden ud på en ny måde.

Den personlige frihed. Forventningen om at kunne realisere sig selv.

Ubegrænsede muligheder: frihed, vækst, fremdrift.

Den kulturstrømning var mine forældre en del af.

Det er en erindrings-BOBLE. Sådan er det med erindring – prisen er, at boblen ikke må bryde.

Derinde sidder jeg i en seng om aftenen og jeg folder mine hænder og beder fadervor med en oplevelse af at gøre det i smug.

Jeg sad med en følelse af, at – som teenagedøtrene siger – det ville være *akavet* hvis forældrene kom ind.

Det har noget med blufærdighed at gøre.

At tale om tro – er det grænseoverskridende – og jeg må lave en aftale med min blufærdighed om, at det er ok.

Det er skrøbeligt og forsvinder let mellem fingrene på os.

Blufærdigheden er vigtig.

I øjeblikket er der en diskussion om bryster på bussen (reklamer) – det er udtryk for en ny respekt for, at der må være ting som er personlige, intime – i dag alt skal afdækkes, afsløres.

Alt er en stor afsløring.

Hvad er livet, hvis alt er oplyst og intet hemmeligt? Hvor er eventyret? Mysteriet?

Blufærdigheden er en helt naturlig reaktion de har.

Det var også min oplevelse, at jeg ville ha den for mig selv.

BOBLE 2: Cykle ned til en kirke og gik til højmesse og lyttede til onkel Erik. Jeg sad der med en følelse af, at dette sprog talte til mig. Der var en henvendelse, som havde en alvor. Jeg oplevede en gudsfrygt. Måske hang det sammen med, at jeg var dreng. Jeg mødte noget, jeg ikke kunne undslå mig for.

Jeg kunne finde på at cykle ud i Dyrehaven – og hvis der er en lille lysning hvor solen trækker ned gennem træerne. Jeg kunne føle mig set, selv om jeg var helt alene. Det var en del af min barnetro.

Blev væk, da jeg gik til konfirmation. Pludselig var det et helt dødt sprog.

Jeg lagde mærke til, at der er mange aflejringer i det kristne: Måden man synger salmer på, holder gudstjeneste på, en adfærd, som kan virke frelst eller salvesfuldt.

De unge har et meget ubønhørligt blik. Det blik kastede jeg også på kirken.

Der var i samfundet omkring mig en stemning af revolution og kristisk mening. Jeg endte med at tage stilling og valgte fra. Jeg kunne ikke stå inde for det. Man er i gang med at finde ud af sig selv. Man kan ikke holde udvendighed ud. Man skal finde det ægte. Vi kørte ind til onkel Erik, men det hjalp ikke.

En af de andre konfirmander spurgte Onkel Erik hvad synd er: ”Synd er at spille andres tid!” (Han var tilknyttet Tidehverv)

Jeg kunne ikke skrive under på trosbekendelsen.

Derefter gled jeg væk.

Fik tvillingsønner i første ægteskab. Spørgsmål: Skal de så døbes?

Nej, det skal de bestemt ikke.

De kan jo ikke skrive under på noget som helst, de kan slet ikke skrive.

Så det blev de ikke.

Så mødte jeg en anden kvinde – og blev skilt og det var dramatisk.

Alt vendes op og ned, og man står blafrende. Det er et moment hvor man bliver opmærksom på, at det mest aførende træffer man på det mest uoplyste grundlag.

Vi ved ikke en klap om, hvad der sker.
Allerede dér er det et spørgsmål om tro.

Hebræerbrevet: Tro er tillid til det, der håbes på.

Det placerer mig på min side af evigheden. Jeg står her uvidende om alt. Og tro handler ikke om at have forestillinger om tid og rum, men datteren skulle ikke døbes. Det handler om at have tillid til det, man håber på.

Vi kaster os ud i noget, vi ikke aner noget om.

Og vi fik børn. Vores første datter.

Så kom spørgsmålet: Hvad med dåb?

Store kulturforskelle i vores lille land.

Min nuværende hustru har været mere vant til kirke, sunget i kirkekor, ikke med en selvforståelse som meget troende, men det at have kirken har været en naturlig del. Derfor var det utænkeligt, at vores datter ikke skulle døbes.

SKAGEN Kirke. Jeg blev overrasket over hvad der blev læst: Der er kvinder, der kommer med små børn, og disciplene vil jage dem væk. Men Jesus blev vred: Han siger: Lad de små børn komme til mig, det må I ikke hindre dem i.

For første gang følte jeg mig igen talt til, og jeg fik dårlig samvittighed.

Oprør: Hvad fanden er meningen?? Jeg har taget stilling! Det kan ikke være rigtigt, at jeg skal have dårlig samvittighed!

Men sandheden var, at det havde jeg.

Dette er også en overvejning – kulturkristendom – og ”der er også mange gode værdier!”
Lad os bare få det overstået.

Den, der ikke tager imod Guds rige som et lille barn, kommer slet ikke ind i det!

Karl Marx havde ret: Vi skal altså sidde i kriben som små børn og efterlade vores kritiske sans i våbenhuset.

Bag alt det ydre – bag facaden på et trosliv, de mærkelige ritualer i troslivet: Der var et sprog med en radikalitet, der var for vild.

Det rummer en konfrontation, der kuldkaster hele vores måde at være social på.

Den er undergravende for vanetænkning og for måder at spille roller for hinanden, den kuldkaster roller.

Så gik årene, indtil vores første datter skulle konfirmeres.

Vi havde samtaler. ”Jeg ved ikke, om jeg kan stå inde for det?”

Det er ikke en præstation. Det er noget du skal tage imod.

Hvad var det jeg havde reageret på?

”Den der ikke tager imod Guds rige som et lille barn”

Man kan også fortolke det anderledes.

Det handler ikke om hvad man tænker.

Det foregår hinsides.

Det kommer fra den anden side af den bevidsthed man er spærret inde i.

Det handler ikke om at skrive under.

Der er ingen stiplede linie under TROSBEKENDelsen.

Det er bare en gammel måde at sige noget på.

Der begyndte udviklingen.

Jeg fulgte med hende i kirke. Hun ville gerne i kirke og have mig med. Vi sang salmer. Jeg havde aldrig deltaget i nadver. Jeg så altid mit snit til lige at klemme mig ud af kirken efter prædiken. Min datter blev siddende, og deltog i nadveren, sprang op sammen med de andre. Konfirmanderne. Og der sad jeg. Det var akavet. ”Det kan du ikke være bekendt” sagde jeg til mig selv.

Jeg deltog, knælede, tog imod.
Jeg kender jo ikke de andre mennesker.
Jeg ved ikke hvilke bøger de læser, hvad de laver.
Det var virkelig fremmedgørende.
Hvis man gentager lukker det op for en.
Ikke som en åbenbaring. Som troens puls, men som en tanke: Til min ihukommelse....
Når det bliver sagt: Det er for vildt, at det har mennesker gjort i 2000 år.
Jeg indså, at fællesskab er ikke kun i rum, men også i tid.
Et fællesskab med dem, der er døde.
Når man lægger sin frakke på kirkebænken, så lægger man også sin identitet fra sig.
Det er skræmmende, vores tid handler om at have en identitet. Bære den rundt, se hvem jeg er. Være ægte med hvem man er, kunne stå inde for det hele.
Vores måde at være på er så egocentreret. Det handler om JEG – og om os selv.

Det er derfor folk går ned med stress.
Troen på at man skal tage ansvar hele tiden, eller troen på at man kan forme sit liv.
Du kan bryde op, og du kan blive hvad som helst.
Det handler hele tiden om det der stakkels JEG. Åndelig fitness.
Alt det rejser man sig fra, når man går til alters, man er bare sammen og bare mennesker. Én gang om ugen at holde fri fra sig selv.

Sidste led: Reflektion: Det gik op for mig, at hvis det med dåben er sådan, at det ikke handler om bevidsthed, men om at tage imod, så gælder det samme måske også ved de andre ritualer. At være ved min grænse. Ved grænsen for hvad jeg kan forstå. Jeg får ord at vide, som jeg med fornuften er ude af stand til at tro på, men jeg gør det alligevel. Jeg deltager, men jeg tager imod. Det er et godt sted at være én gang om ugen. Jeg ved godt, at det vigtigste ikke er overladt til mig selv og min bevidsthed. Det er en aflastning af mit ego.

Jeg havde jo været i kirke.
Jeg vil læse op fra bogen: om dengang jeg var i kirke mod min vilje.
Før jeg fik mine sønner havde jeg gået på filmskolen.
Min gode ven fra filmskolen, Stefan, fik AIDS – og døde i 20 års alderen.

Oplæsning fra: Jens Christian Grøndahl: Min svage tro. Forlaget Eksistensen 2021. side 55 ff.:

Fordi jeg læser evangelierne for første gang, og fordi jeg har tilbragt et liv med at skrive, er jeg ikke bare optaget af, hvad der faktisk står, men også af, hvordan det står. Måden de er skrevet på. Pludselig har jeg en klar erindring om en af de få gange, jeg tidligere i mit liv har bidt mærke i deres robuste, senede epik. Jeg var midt i tyverne, og det var en af de første begravelser jeg havde været til. Den første, hvor det var en jævnaldrende, der skulle tages afsked med. Stefan Henzelman og jeg havde været kammerater på filmskolen, han var filmklipper, intelligent, ambitiøs, talentfuld. Han var død af AIDS, og det var ikke til at holde ud. På et tidspunkt læste præsten fra Markusevangeliets kapitel 16, hvor kvinderne kommer ind i Jesu grav

og ser en ung mand i hvide klæder sidde i højre side, som Markus skriver med fortællerens nøjeregnende præcision.

Det, der ramte mig, var fortællingen selv. At den var så konkret, og at disse personer fra en tid så længe før vores kunne fremstå så levende og virkelige. "Han er opstået, han er ikke her. Se, dér er stedet, hvor de lagde ham!" Det var sætningernes enkelhed og deres forløb af detaljer, der virkede så stærkt på mig, men jeg kan ikke forklare, hvorfor jeg især blev ramt af den unge mands replik til kvinderne om, at de skal sige til hans disciple og til Peter, "at han går i forvejen for jer til Galilæa." Var det, fordi jeg kort forinden havde været der selv? Var det det "i forvejen" med dets løfte om et gensyn?

Jesus var stadig en ung mand, da han døde. Opstandelseshåbet bliver særligt påtrængende, når et liv afbrydes for tidligt, før det folder sig ud, sådan som det var tilfældet med Stefan. Jeg så på hans kiste, på blomsterne, på hans kæreste og familien, som jeg ikke kendte. Han genopstår jo ikke, tænkte jeg, mens jeg lyttede til præstens læsning af kapitlet om den tomme grav. Ordene jeg tænkte, stod over for ordene, som blev læst, og det var sprog mod sprog, en kold konstatering overfor et umuligt håb.

Fordi det var første gang i adskillige år, at jeg igen var i kirke, kan jeg skrive, at det også var den første af mange gange, hvor jeg i kirken har været bevidst om den samme uløselige konfrontation mellem, hvad jeg ved, og hvad jeg hører. I teksterne, der bliver læst, oplever jeg en tilsvarende konfrontation mellem det fortællende sprogs klarhed og det skandaløse indhold. Jeg vil aldrig kunne acceptere, at Lazarus kommer stavrende ud af sin grav med gazestrimler hængende ned langs siderne, men jeg ser det tydeligt for mig. Jeg kommer aldrig til at godtage, at Kristus genopstod og for til himmels, men jeg vil gerne høre historien igen, næste gang jeg skal tage afsked med et menneske, jeg har holdt af.

For os, der er vokset op i det tyvende århundredes afsjælede, videnskabeliggjorte verden, er det som at slå panden mod en mur, men det kan også være at læne sin pande mod muren. Støtte sit hoved et øjeblik mod grænsen for al fornuft, al viden, al bevidsthed. Man gør det i afmagt, og det er ikke i første omgang fornuften, men følelserne der er afmægtige, fordi man sørger. Fordi kærligheden nægter at slippe den, man har mistet. Jesus græder over Lazarus. Det er et af de få steder han giver efter for sine følelser på den måde. Det gælder ikke om at komme videre, som behjertede mennesker vil sige til den sørgende. Kærligheden skal aldrig mere videre, den stirrer for altid ind i den uigennemtrængelige mur.

Så tæt var jeg ikke engang på Stefan, det var hans ungdom og begavelse jeg sørgede over, så længe det varede, men så er der allerede også nok at oprøres over. Det hører til hans og de efterladtes værdighed, at den oprørsånd aldrig må slukkes. Man slår sig ikke til tåls med det utålelige uden at miste en flig af sin menneskelighed. Man kan lade være med at læse noget over Stefan og blot begrave ham pænt og ordentligt, lægge en buket og så gå. Eller man kan læse en tekst, hvis budskab er lige så oprørende i sin umulighed, som døden er oprørende i sin uomgængelighed. Det er sprog mod sprogløshed, noget over for intet.

Her falder en sætning mig ind, som jeg kom til at skrive i en fortælling i min sidste bog. Sammenhængen er underordnet, og den var i øvrigt fuldkommen verdslig. Jeg skriver, at jeg kom til at skrive den, fordi det var en af de sætninger, der dukker op ud af det blå, og som jeg knap nok er sikker på, at jeg selv forstår. "Det man længes efter, har ingen udstrækning." Der er med andre ord tale om at suspendere tidens og rummets koordinater, men der er også tale om, at længslens genstand i absolut forstand er uden for rækkevidde. Vil det sige, at længslen er rent subjektiv og genstanden et fatamorgana, blot en spejling af subjektets begær, ønske eller håb? Drager man den konklusion, har man låst sig selv inde i sin egen bevidsthed og smeltet nøglen.

Grunden til, at jeg citerer mig selv, er, at jeg kommer i tanke om en anden fortolkningsmulighed, der ikke faldt mig ind, da jeg skrev sætningen. Den anden mulighed knytter sig til ordet "utopi". I sin etymologiske oprindelse refererer det ikke nødvendigvis til forestillingen om et idealsamfund, men betegner bare "det, der ikke er." Men som kunne være, tilføjer man i tankerne. Eller som man vildt og inderligt og stik imod al fornuft håber, hvis man tør være ærlig.

Læst på den måde får evangeliernes oprørende fortællinger selv for den ikke-troende et utopisk skær. For enhver kan det blive de gamle ords plads i livet. Når det næsten ikke er til at bære.

Tak for opmærksomheden

PAUSE

Spørgsmål fra pausen: Menighedsrådsformand?

Hvad var det lige der skete?

Garnisonskirken var min mors kirke. Hun døde for 10 år siden. De sidste år var hun fast kirkegænger – hun talte ikke om det, men det blev en vigtig del af hendes hverdag og liv, at hun var blevet kirkegænger.

Garnisonskirken har en børnehave, hvor vores døtre kom til at gå.

Det blev også dér, vores datter skulle konfirmeres.

Én af de gange hvor jeg var gået med blev jeg spurgt, om jeg ikke kunne stille op til et Menighedsråds-valg...

Engagement ud over ord.

Forfatter: det er med ord, essay, kronik, diskussioner, bøger.

Det er at prøve at udtrykke sig alment om det fælles.

Bliver let abstrakt engagement. Man ved ikke om det gør en forskel?

Kan måske bidrage med den samtale mennesker har med hinanden og sig selv. På en rigtig god dag.

Små sogne. Garnisonskirken.

Dronningen er kirkegænger.

På meget lille område engagerer man sig med hud og hår.

TAL, ØKONOMI, LOVGIVNING osv... & Fællesskab.

Som forfatter: UTOPISK fællesskab med læseren.

At træde ind i menighedsrådssammenhænge indebærer en stejl læringskurve.

Proces hvor man dyrker politik på mikroplan.

Krakilernes holdeplads. Fluepapir for krakilere.

Kan du ikke komme i kommunalbestyrelsen kan du altid komme i menighedsrådet.

Forskånet for det.

Min præmis: Vil gerne støtte vores præst.

Ikke drømme om at tage konflikt med præsten.

Lærerigt, oplysende, givende og ofte vanvittig træls.

Eksempel:

Kirken blev anmodet om at etablere en kørestolsrampe? –

Renovering af lys. Lysarkitekter. Fondsansøgninger.

Bureaukrati.

Er 14 år en god alder til konfirmation

Begyndende nysgerrighed, stiller spørgsmål, er begyndt at blive klar over at du er et menneske som andre, kan gribe dig med angst, usikkerhed, uro... Godt tidspunkt at forholde sig til troen på.

Overgang og tærskler

Som 60-årig: Man stopper op på en anden måde og er modtagelig... Det er i de perioder at troens sprog bliver vedkommende.

Unge har potentialet til at interessere sig for disse spørgsmål TROEN

Unge stiller spørgsmål som også børn stiller....

Spørgsmåle, der kræver kristendom, fordi man ikke kan rumme det med forstanden: Universets størrelse, Evigheden.

Vi kommer til kort og det er her, sproget bliver vedkommende.

*Da du havde sagt til din datter, at hun skulle tage imod konfirmationen.
Det vil jeg gerne komplimentere.*

*På et tidspunkt kan tankerne ikke følge med...
Hvordan kan du hjælpe os til at udforske det hinsidige –
ord, der også indoptager at vi lever i den postmoderne verden med naturvidenskab..
Hvordan kan vi få brudt igennem den forhindring
at det metafysiske bliver taget alvorligt.*

Grøndal: Vi lever i en kultur der baserer sig på det numeriske og evidens, emipiri. Den tilgang har udvidet vores erkendelsesunivers og det giver mening når vi sammenligner med middelalderens mennesker, at de var indespærrede. Når man er nået dertil hvor vi er, med over 100 år med videnskab. 18-1900-tallet. Industrialisme....

Men også set klimakrise – og kan man også være spærret inde i sin viden. Verden kan vides. At verden kan gøres til genstand for en numerisk og evidensbaseret tilgang.

Måden vi bruger sproget på i hverdagen er jo meget bogstavelig.

Vi tænker hele tiden: Er det rigtigt? Hvordan kan vi efterprøve? Hvordan kan vi skaffe os evidens?

Dantes Guddommelige Komedie. Når man lytter til dem der ved noget om den: Noget af det første man får at vide er, at alt er allegorisk.

På samme måde med vores overleverede tekster: De er allegorier. Man går galt i byen hvis man tager dem bogstaveligt.

En ateist læser bibelen på samme måde som en fundamentalist: Skabte Gud verden?
ER det sandt?

De mennesker, der indtager disse positioner er skråsikre.

Det her er et sprog.

Der et billede. Noget man sætter i stedet for noget ande.

Det religiøse sprog handler om noget af det.

Logisk empirisme: Wittgenstein: Tractatus: Det hvorom man ikke kan tale, derom må man tie. Wittgenstein var troende.... Der hvor dit sprog stopper skal du tie stille og måske lytte efter noget, du ikke selv kan sige.

Vi bruger sproget til at udtrykke os med. Noget vi gerne vil dele med andre. Man gør sig til subjekt for sproget.

Det kristne sprog er ikke det sprog vi udtrykker os i – det er snarere et sprog, der udtrykker os. Johannes-evangeliet: I begyndelsen var LOGOS (Ordet, meningen). Det hele begynder med, at der er en mening!

Vi har en forestilling om sproget, der er mærkelig kuldslået. ”Det er jo bare ord.” Vi ved godt, at de betyder noget andet end det, der står. (Litteraturfortolkning). Sproget er skabende og kan udtrykke os.

Man føler, at teksten genkender mig. Teksten ved alt om mig, selv om den er skrevet for mange hundrede år siden.

Sådan også med det religiøse sprog. Det er billede på det, du ellers ikke kan nærme dig. Godt at der er et sprog der taler til dig.

Vender op og ned på, hvad religion er.

Brylluppet i Kanaa: Banalt at Johannes fortæller om brylluppet. Det er bare nogen, der er løbet tør for vin!! Eksempel på, at det hellige blander sig med det banale.

Sproget - Det er jordnært. Juleevangeliet: Gud får en søn med en kvinde, og ydmyghed hvor han fødes. Sociale hierarkier byttes der om på.... Det bliver væltet omkuld af sproget. Det går langt dybere end moralteknikng.

Det handler ikke om værdier og moral men om at være menesker.

Vi kan kun være mennesker for hinanden – hvis det sprog kommer med: Du er blind, du er døv, du har skyklapper på.

Jordnært, timeligt og det evige - sprog.

Man kan recitere trosbekendelsen uden at grble over djævelen. Lade sproget køre gennem en.

Det gør noget: Ikke ved at tjekke flueben, men ved at det løfter os ud af os selv.

Hvad er det med GUD, JESUS, HELLIGÅNDEN?

Jeg ved godt hvad det handler om: Indllevelse. Hvad er det der gør, at et barn kan leve sig ind i et andet menneske?

Empati? Empati hænger sammen med ånd.

Ånd kommer til dig udefra. Det løfter os ud af os selv, ud til andre mennesker.

Ikke tro man ved hvad det gode er.

Ægte respekt begynder, der hvor man overgiver sig - - til næstekærligheden?

Søren Kierkegaard: Du skal elske din næste som dig selv.

Det er et sprog, der kommer til os - .

Bibelen skal ny-oversættes...

Oversættelser falmer hurtigere end originaler

Jeg kan godt lide når jeg støder mig lidt på sproget, når det er begreber, der ikke lige går op med vores nutidsforståelse.... Når vi spørger hvad betyder det...så er man jo ved at lukke det op.

Hvad med ritualerne, hvad tænker du om dem?

Katolikkerne har jo endnu flere.

Ritualer er et gestisk sprog. Et sprog i handlinger.

Det rummer en betydning og mening.

Det er berigende.

Jeg gør det, jeg gør – jeg tager imod. Jeg deltager, og det er ligegyldigt hvad jeg tænker.

Vi er følelsesfokuserede: Hvad føler du med det? Hvis man ikke føler ”rigtigt”, er man ikke med.

Jeg er med i det sprog alligevel.

Det behøver ikke min bevidsthed for at gælde.

Det er en kæmpeaflastning.

Derfor kan jeg godt lide ritualerne.

Jeg kan godt lide, at det ikke skal forandre sig for meget.

Velsignelsen: Det er et højdepunkt. Det virker.

*Blufærdighed? Jeg kan ikke følge med,
for blufærdighed er noget hvor jeg holder det tæt til kroppen.*

Det er en form for nænsomhed.

Og en form for at prøve en for overdreven selvbevidsthed.

Hvis man er meget selvbevidst, er man ikke blufærdig.

Hvis man er meget selvbevidst, er man ikke frimodig.

Blufærdighed er også at lade være med at belægge sine ord.

Forstå det guddommelige, det hellige.

Det ønsker jeg ikke.

Jeg ønsker ikke at forstå, men hellere blive hvor jeg er og ikke forstå.

Bange for at jeg med min forståelse skal blive væk, og spærret inde i mig selv.

Det handler om at blive fri fra sig selv.

Søren Kierkegaard: Liljen på marken. Han skrev en hel bog om det.

Det er en pligt at være glade. At give os hen til livet. Bare give sig hen.

Det kan man – naturligtvis - ikke, men at have det som en udfordring.

Den bornholmske maler Oluf Høst: ”Hvis man nærmer sig Gud, fjerner han sig.”

Den alt for vilde bestræbelse går galt i byen.

Lad være.

Det handler ikke om noget du skal.

Troen er en gave!

*Anja Andersen: Foredrag:
Jeg tror der er mere, selvom jeg kender det hele.*

Vi har brug for det sprog, der udtrykker sig i billeder, som himlen bliver i sådan et ud-sagn.

Yndlingssalme: B.S.Ingemanns salme ”Mit hjerte altid vanker!”

Oplæsning fra: Jens Christian Grøndahl: Min svage tro. Forlaget Eksistensen 2021. side 99 ff.:

Når jeg har gået tur på stranden og er på vej tilbage med solen i ryggen, kan jeg skimte havnen i Skagen, fiskemølsfabrikkens høje skorsten og kirkespiret, der rager op over byen. Ulrik Plesner tegnede det, da C. F. Hansens kirke skulle udvides. Nyklassicismens nestor orkede aldrig herop, måske er det derfor, vinduerne i den ene side af kirkeskibet ved en fejl er kommet til at sidde højere end i den anden. Jeg ville aldrig have lagt mærke til det, hvis min kone ikke havde vist mig det engang. Alt er ellers symmetri, selv prædikestolen står midt for alteret, men den lille skævhed er med til at få det lysfyldte rum til at vibrere.

Mens man sidder derinde, registrerer man hver gang, solen trænger igennem skydækket. Mens man lytter til orgelet og Bibelens ord, er man samtidig bevidst om vejret her yderst ude i den sidste bebyggelse, før bølgerne slår sammen. Ofte er det barsk. Man skal nok ikke bilde sig ind, at man kan leve sig ind i, hvordan fiskernes liv har været, dengang malerne kom herop med deres stråhatte og deres drøm om oprindelig. De fleste havde prøvet at miste, alle kendte frygten, og troen har været det eneste, man havde at støtte sig til.

Det har ikke været relevant at gøre sig tanker om, at den menneskesøn, man satte sin lid til, stammede fra en flække så langt væk som Galilæa. Tænk, at arven efter Paulus rakte så vidt. Påskeblomst hvad vil du her? Grundtvigs undrende salme formidler et poetisk skred. Forårsbebuderen, som vi kender så godt, bliver med ét fremmed, og det går op for os, hvor fremmed påskefortællingen også er. Så umulig som forår om vinteren.

Selv har jeg tit undret mig over, at min følelse af at være hjemmehørende i Danmark er uadskillelig fra vores tusindårige bearbejdning af en mellemøstlig tro. Min undren går på, at det ikke er spor underligt at høre de gamle hebraiske navne. Det velkendte og det fremmede, det stedbundne og det universelle er vokset ind i hinanden. For mig vil kristendommen altid bevare en rest af fremmedhed et lukket utilgængeligt inderste rum, ligesom Det Allershelligste i jødernes tempel ikke kunne betrædes.

Jeg kan leve mit liv, som om det lukkede rum ikke findes, men det bliver livet fattigere af. Så hellere fortsætte med at nærme mig den tærskel, hvor jeg på forhånd ved, at jeg må standse op, fordi den også udgør min bevidstheds ydeste grænsepost. Den er samtidig en lyttepost. Herfra forstår jeg ikke et suk, men jeg dvæler gerne en stund, og derfor har jeg brug for steder, hvor jeg kan være med min uforstand. I smukke kirkerum føler den sig altid velkommen. De behøver ikke være storladne eller ødslet udsmykkede, i grunden helst ikke.

Lidt længere sydpå ligger Råbjerg Kirke, blot et bedehus i læ af milen med en klokkestabel udenfor. Engang var vi til julegudstjeneste dernede. Ruderne duggede, mens præsten talte om tiden, der går, tik-tak. Vores datter på ét år svarede prompte "Tik-tak!" Alle lo, og pludselig var vi sammen som i en stue hjemme hos nogen.

Da vi kørte tilbage mod Skagen, sprang et rådyr over den snedækkede vej.

Helt ude på Hirsholmene ved Frederikshavn står der en lille uanselig kirke fra 1600-tallet. Da jeg nærmede mig første gang, sad der en kirkeugle over gavlen og så på mig, som om den vidste, at jeg ville komme. Altertavlen figurer ligner dukker i et dukketeater med stive blikke i de maledede ansigter. Vorherre står med kongekrone flankeret af Sankt Laurentius og Sankt Catharina. Jesus er nedtaget fra korset, han er fremstillet meget mindre end de andre, som om han stadig er barn. Bag på de maledede bænke har Tordenskjolds soldater siddet og ridset initialer og primitive skibe med master og sejl. Sporene efter deres utidige kedsomhed virker lige så levende som alterfigurernes fromme bogstavelighed.

Men lad os slutte i Rom. Det var dér, en jødisk udbrydersekt for alvor blev til en tro åben for enhver. Når vi er der, tager vi gerne sporvognen ud ad Via Nomentana, hvor min kone for snart mange år siden viste mig oldkirken Santa Constanza. Den blev bygget i det 4. århundrede af Kejser Konstantin som mausolæum for hans datter. Det er en rundkirke, murene står usmykkede i nøgne tegl, på gulvet er der mosaikker. Tolv søjlepar danner en cirkelrund arkade og bærer bygningens øvre del, en smallere cylinderform med vinduer, så lyset oppefra danner en ø på gulvet, tydeligt afgrænset fra søjlegangens overskyggende dunkelhed. x

Jeg står i en metafor. Fra skyggerne ind i lyset, det er fortællingen i Santa Constanza. Her kan jeg gå rundt uden at komme ngen vegne, men det er, fordi jeg allerede er ankommet. Der er en mening med, at jeg føler mig bagud, sm om jeg er kommet for sent. Han vil altid være gået i forvejen til Galilæa.

Tak for i dag

Referat Jens Ferrolld Helbo, Ejby Menighedsråd